שמג דִּינֵי קָטָן בְּשַׁבָּת. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א א קָטָן אוֹכֵל (א) נְבֵלוֹת (פ) א]אֵין בֵּית דִּין מְצַוִּין לְהַפְרִישׁוֹ, (ב) ב[אֲבָל (ג) אֲבִיו מְצַוֶּה לִגְעֹר בּוֹ לְהַפְרִישׁוֹ (ג) ג]וּלְהַאֲכִילוֹ (ל) [ד] בְּיָדַיִם, (ד) אֲסוּר (ה) אֲפִלּוּ דְּבָרִים שֶׁאֲסוּרִים

א טוּר וסמ"ג (לאוין סה) וּבְעַל הַתְּרוּמָה (סי' רטו) מְעוּבָּדָא דְּאִירְכָּסִי מַקְּחָנוֹת וְכוּ' וְכַמּוֹת קי"ג (ע"ב) וְקי"ד (ע"א), וְעַיֵּן בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה כתב הרמב"ם) שֶׁפֵּרְשׁוּ גַּם

כֵּן לְדִבְרֵי רַמְב"ם בְּפֶרֶק כ"ד (הי"א) עַל דֶּרֶךְ זֶה. ב מפוגיא דיבמות (שם) וְהָאָרִיךְ הַבַּיִת יוֹסֵף בָּזֶה (שם). ג רַמְב"ם בְּסוֹף הִלְכוֹת מַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת (סי"ז הכ"ז).

בְּאֵר הֵיטֵב

א (פ) **אֵין.** וּמִלְּתָא דְּנָפִיק מִנֵּיהּ חֲרָבָה, כְּגוֹן תְּקִיעַת שׁוֹפָר שֶׁהַקּוֹל נִשְׁמָע לָרְבִּים וְיָבוֹאוּ לִתְקֹעַ בְּשַׁבָּת, בֵּית דִּין מְצַוִּין לְהַפְרִישׁוֹ. רַ"ן פֶּרֶק (ג') [ד'] דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה (ט: ד"ה והנ"מ). וְכָתַב הַפ"ח (ס"א) דְּגַבֵּי טֻמְאָה מְצַוִּין לְהַפְרִישׁ אֲפִלּוּ לֹא הִגִּיעַ לְחִנּוּךְ, אֲבָל דַּעַת רַמ"א בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן ש"ג דְּאֵין מְצַוִּין לְהַפְרִישׁ, וְכֵן דַּעַת רב הַפּוֹסְקִים וּפְשָׁטָא דִּגְמָרָא. מְגֵן אַבְרָהָם (בהקדמה) וְטַ"ז (סק"א) עַיֵּן שָׁם: **(ב) אֲבִיו.** אֲבָל אִמּוֹ אֵינָהּ מְצַוָּה לְהַפְרִישׁוֹ וְכֵן הוּא בְּנִזִּיר דָּף כ"ט (ע"א), וּמִשְׁמַע שָׁם דְּאֵין מְחַיֵּב לְחַנְּךָ בְּחוֹ, עַיֵּן שָׁם. וּבְתוֹסָפוֹת שָׁם (כה: ד"ה בנו) הַקְשׁוּ מַה שֶּׁכָּתוּב דְּבָיוֹם הַכִּפּוּרִים מְחַיֵּב לְחַנְּךָ בְּתוֹ, עַיֵּן שָׁם. וְאֶפְשָׁר דְּכָל הַמִּצְוֹת דְּמֵי לְיוֹם הַכִּפּוּרִים וְצָרִיךְ לְחַנְּכָם, וְכֵן הוּא בְּיִלְקוּט אֲמַר (רמז תרכו) דָּף קע"ח. מְגֵן אַבְרָהָם (שם): **(ג) דְּאוֹרָיְתָא.** וּבְאָמֶת אֲפִלּוּ בְּאִסּוּרָא דְּרַבָּנָן חַיָּב הָאָב לְחַנְּכוֹ כְּדְאִיתָא בְּסִימָן ק"ו סָעִיף (ב') [א'] וּבְכַמָּה דּוּכְתֵי, אֶלָּא שֶׁאִם לֹא הִפְרִישׁוּהוּ אֵין בֵּית דִּין מוֹחִין בְּיָדוֹ, אֲבָל בְּאִסּוּר דְּאוֹרָיְתָא בֵּית דִּין מוֹחִין בְּיַד הָאָב לְהַפְרִישׁוֹ. בֵּית יוֹסֵף (ד"ה כתב הרמב"ם) עַיֵּן שָׁם וְעַיֵּן ט"ז (סק"א). וְכָתַב בְּאִסּוּר דְּרַבָּנָן וְהַתַּר (דין תמאה של כנעני סי' מח אות ח) דְּוַדַּאי לָאו בַּר הָכְנָה אֲבָל לָאו בַּר הָכְנָה לֵית לָן בָּהּ, דְּהָא יוֹנָק אֲפִלּוּ מִבְּהֵמָה טְמֵאָה, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְעַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן פ"א סוֹף סָעִיף ז' דְּמִכָּל מָקוֹם מַזִּיק לַתִּינוֹק. וְכָתַב הַש"ך בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן (שע"ב) (שע"א) (סק"א) בְּשֵׁם הָרוֹקֵחַ (סי' שטו) דְּאֵשֶׁת כֹּהֵן מְעֻבֶּרֶת מֻתֶּרֶת לִבְנֹס בְּאֹהֶל הַמֵּת, דִּסְפֵק סְפֵקָא הוּא, שֶׁמָּא הוּא נָקֵבָה אוֹ שֶׁמָּא הוּא נָפֵל, עַיֵּן שָׁם. וְצָרִיךְ עִיּוּן דִּבְלָאו הָכִי מֻתָּר, דְּטֻמְאָה בִּלּוּעָה אֵינָהּ מַטְמְאָה, וְצָרִיךְ עִיּוּן. מְגֵן אַבְרָהָם (סק"ב) עַיֵּן שָׁם: **(ד) בְּיָדַיִם.** וְאִיתָא סוֹף פֶּרֶק ט' דְּשַׁבָּת (צ:) דְּאִסּוּר לִתֵּן לְתִינוֹק חֲנָק לַנַּעַר עַל פִּי דַּרְכּוֹ, וְכָל שֶׁכֵּן לְהַפְרִישׁ מֵאִסּוּר דְּמֵשָׁל עַל הָאָב, (ג) ג]וְיֵשׁ מַאֲחֲרוֹנִים שֶׁסּוֹבְרִין דְּמִצְוֹת חִנּוּךְ מָשָׁל גַּם עַל הָאֵם: **(ג) מֵאִסּוּר דְּאוֹרָיְתָא.** בָּאֵמֶת (ד) אֲפִלּוּ מֵאִיסּוּרָא דְּרַבָּנָן חַיָּב לְהַפְרִישׁ כְּמוֹ דְּצָרִיךְ לְחַנְּכוֹ בְּמִצְוֹת דְּרַבָּנָן וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן ק"ו סָעִיף (ב') [א'], אֶלָּא נַפְקָא מִנַּהּ דִּבְאִסּוּר דְּאוֹרָיְתָא בֵּית דִּין מוֹחִין בְּיַד הָאָב לְהַפְרִישׁוֹ וְאַף לִתֵּן לוֹ לְכַתְּחִלָּה מַמָּשׁ, דְּהַיְינוּ בְּשָׁצְרִיךְ לְכָךְ וּכְגוֹן רְחִיצָה וְסִיכָה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. וּפְשׁוּט דְּאִם שָׁמַע לְבָנוֹ וּבִתּוֹ הַקְּטַנִּים שֶׁהֵם מְדַבְּרִים לָשׁוֹן הָרָע, מִצְוָה לִגְעֹר בָּהֶם וּלְהַפְרִישָׁם מִזֶּה, וְכֵן מִפְּחֻלָּקֶת וְשֶׁקֶר וּקְלָלוֹת, וּבְעַוְנוֹתֵינוּ הָרַבִּים כַּמָּה נִכְשָׁלִין בָּזֶה שֶׁהֵם מַנִּיחִין לִבְנֵיהֶם לְדַבֵּר לָשׁוֹן הָרָע וּרְכִילוּת וּלְקַלֵּל, וְנַעֲשֶׂה מְרִגֵּל בָּזֶה כָּל כָּךְ עַד שֶׁאֲפִלּוּ כְּשֶׁנִּתְגַּדֵּל וְשׁוֹמֵעַ שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה אִסּוּר גָּדוֹל קָשֶׁה לוֹ לִפְרֹשׁ מֵהֶרְגֵּלוֹ שֶׁהֲרֵגֵל בָּזֶה שָׁנִים רַבּוֹת וְהָיָה הַדָּבָר אָצְלוֹ בְּחִזְקַת הֶתֵּר. (ה) וְדַע דְּשִׁעוּר הַחִנּוּךְ בְּמִצְוֹת עֲשֵׂה הוּא בְּכָל תִּינוֹק לְפִי חֲרִיפוּתוֹ וִידִיעָתוֹ בְּכָל דָּבָר לְפִי עִנְיָנוֹ, כְּגוֹן הַיּוֹדֵעַ מֵעִנְיַן שַׁבָּת חַיָּב לְהַרְגִּילוֹ לִשְׁמֹעַ קִדּוּשׁ וְהַבְדָּלָה, הַיּוֹדֵעַ לְהִתְעַטֵּף כַּהֲלָכָה חַיָּב בְּצִיצִית וְכַנַּ"ל בְּסִימָן י"ז (ס"ג), וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה בֵּין בְּמִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁל תּוֹרָה בֵּין בְּשֶׁל דִּבְרֵי סוֹפְרִים. אֲבָל הַחִנּוּךְ בְּלֹא תַּעֲשֶׂה בֵּין שֶׁל תּוֹרָה בֵּין שֶׁל

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [ד] **בְּיָדַיִם.** עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב (סק"ו), וְעַיֵּן בְּשוּ"ת בֵּית אֶפְרַיִם חֵלֶק אֹרַח חַיִּים סִימָן כ"ג מַה שֶּׁכָּתַב בָּזֶה וּבְחֵלֶק יוֹרֶה דֵּעָה סִימָן ס"א וְס"ב:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] בשו"ע הרב (ס"א) הוסיף: ואם הוא דבר המתפרסם לרבים ויש לחוש שיטעו השומעים לומר שדבר זה מותר הוא, צריך למחות בו אע"פ שעושה לדעת עצמו, כגון שתוקע בר"ה שחל להיות בשבת שהקול נשמע לרבים ויבאו לטעות ולומר שתוקעין גם כשחל בשבת. **ב]** בשו"ע הרב (ס"ח) כתב שכל דבר שהוא משום חינוך מצוה מותר לספות לו איסור בידיים, כגון להאכיל פסח לקטן שהגיע לחינוך אע"פ שלא נמנה עליו ואין הפסח נאכל אלא למנויו, אעפ"כ כיון שמתכוין לחנכו במצוות מותר. אבל באופן שגם כשיגדל יהיה אסור, לא שייך בזה חינוך ואסור לספותו שמא יסרך לכשיגדל, לכן אין להטעימו מכוס של מילה ביוה"כ אע"פ שזהו צורך מצוה, כיון שכשיגדל יאסור לו. **ג]** ובשו"ע הרב (ס"ד) כתב שאמו אין מצווה עליו כלל לא במ"ע ולא בל"ת.

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

א (א) **נְבֵלוֹת.** וְהוּא הַדִּין (פ) כָּל שְׁאָר אִסּוּרִים וְכֵן חִלּוּל שַׁבָּת אִסּוּרִים וְכֵן אִם עוֹשֶׂה לְדַעַת עַצְמוֹ. אֲבָל אִם עוֹשֶׂה בְּשֵׁבִיל גְּדוֹל צָרִיךְ לְמַחוֹת בְּיָדוֹ וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן של"ד סָעִיף כ"ה עַיֵּן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק סה, טו): **(ב) אֲבָל אֲבִיו וְכוּ'.** דְּאֲפִלּוּ (ג) לְחַנֵּךְ בָּנָיו וּבְנוֹתָיו בְּמִצְוֹת הַשַּׁל עָלָיו כְּדִכְתִיב (משלי כב ו) חֲנֹךְ לַנַּעַר עַל פִּי דַרְכּוֹ, וְכָל שֶׁכֵּן לְהַפְרִישָׁם מֵאִסּוּר דְּמֶשֶׁל עַל הָאָב, (ג) ג]וְיֵשׁ מַאֲחֲרוֹנִים שֶׁסּוֹבְרִין דְּמִצְוֹת חִנּוּךְ מָשָׁל גַּם עַל הָאֵם: **(ג) מֵאִסּוּר דְּאוֹרַיְיתָא.** בָּאֱמֶת (ד) אֲפִלּוּ מֵאִיסּוּרָא דְּרַבָּנָן חַיָּב לְהַפְרִישׁ כְּמוֹ דְּצָרִיךְ לְחַנְּכוֹ בְּמִצְוֹת דְּרַבָּנָן וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן ק"ו סָעִיף (ב') [א'], אֶלָּא נַפְקָא מִנַּהּ דִּבְאִסּוּר דְּאוֹרַיְיתָא בֵּית דִּין מוֹחִין בְּיַד הָאָב לְהַפְרִישׁוֹ. וְהַגְרַ"א פֵּרֵשׁ דִּלְהָכִי נָקַט מֵאִסּוּר דְּאוֹרַיְיתָא, דְּמֵאִסּוּר דְּרַבָּנָן פְּעָמִים שֶׁאֵין צָרִיךְ לְהַפְרִישׁוֹ וְאַף לִתֵּן לוֹ לְכַתְּחִלָּה מַמָּשׁ, דְּהַיְינוּ בְּשָׁצְרִיךְ לְכָךְ וּכְגוֹן רְחִיצָה וְסִיכָה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. וּפְשׁוּט דְּאִם שָׁמַע לְבָנוֹ וּבִתּוֹ הַקְּטַנִּים שֶׁהֵם מְדַבְּרִים לָשׁוֹן הָרָע, מִצְוָה לִגְעֹר בָּהֶם וּלְהַפְרִישָׁם מִזֶּה, וְכֵן מִפְּחֻלָּקֶת וְשֶׁקֶר וּקְלָלוֹת, וּבְעַוְנוֹתֵינוּ הָרַבִּים כַּמָּה נִכְשָׁלִין בָּזֶה שֶׁהֵם מַנִּיחִין לִבְנֵיהֶם לְדַבֵּר לָשׁוֹן הָרָע וּרְכִילוּת וּלְקַלֵּל, וְנַעֲשֶׂה מְרִגֵּל בָּזֶה כָּל כָּךְ עַד שֶׁאֲפִלּוּ כְּשֶׁנִּתְגַּדֵּל וְשׁוֹמֵעַ שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה אִסּוּר גָּדוֹל קָשֶׁה לוֹ לִפְרֹשׁ מֵהֶרְגֵּלוֹ שֶׁהֲרֵגֵל בָּזֶה שָׁנִים רַבּוֹת וְהָיָה הַדָּבָר אָצְלוֹ בְּחִזְקַת הֶתֵּר. (ה) וְדַע דְּשִׁעוּר הַחִנּוּךְ בְּמִצְוֹת עֲשֵׂה הוּא בְּכָל תִּינוֹק לְפִי חֲרִיפוּתוֹ וִידִיעָתוֹ בְּכָל דָּבָר לְפִי עִנְיָנוֹ, כְּגוֹן הַיּוֹדֵעַ מֵעִנְיַן שַׁבָּת חַיָּב לְהַרְגִּילוֹ לִשְׁמֹעַ קִדּוּשׁ וְהַבְדָּלָה, הַיּוֹדֵעַ לְהִתְעַטֵּף כַּהֲלָכָה חַיָּב בְּצִיצִית וְכַנַּ"ל בְּסִימָן י"ז (ס"ג), וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה בֵּין בְּמִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁל תּוֹרָה בֵּין בְּשֶׁל דִּבְרֵי סוֹפְרִים. אֲבָל הַחִנּוּךְ בְּלֹא תַּעֲשֶׂה בֵּין שֶׁל תּוֹרָה בֵּין שֶׁל דִּבְרֵיהֶם הוּא בְּכָל תִּינוֹק (ו) שֶׁהוּא בַּר הָכְנָה שֶׁמֵּבִין כְּשֶׁאוֹמְרִים לוֹ שֶׁזֶּה אָסוּר לַעֲשׂוֹת אוֹ לֶאֱכֹל, אֲבָל תִּינוֹק שֶׁאֵינוֹ בַּר הָכְנָה כְּלָל, אֵין אָבִיו מְצֻוֶּה לְמָנְעוֹ בְּעַל כָּרְחוֹ מִלֶּאֱכֹל מַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת אוֹ מִלְּחַלֵּל שַׁבָּת אֲפִלּוּ בְּאִסּוּר שֶׁל תּוֹרָה, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מֵבִין כְּלָל הָעִנְיָן מַה שְּׁמּוֹנְעוֹ וּמַפְרִישׁוֹ, וְכֵן אִם הוּא כֹּהֵן אֵין צָרִיךְ לְהוֹצִיאוֹ מִבֵּית שֶׁהַטֻּמְאָה בְּתוֹכוֹ, אֶלָּא אִם כֵּן הוּא בַּר הָכְנָה אֲזַי מְצֻוֶּה עַל אָבִיו לְהוֹצִיאוֹ כְּדֵי לְהַפְרִישׁוֹ מִן הָאִסּוּר מֵחֲמַת מִצְוַת חִנּוּךְ. (ז) וּלְהַכְנִיסוֹ בְּבֵית שֶׁטֻּמְאָה בְּתוֹכוֹ וְכֵן לִסְפּוֹת לוֹ בְּשָׂאר אִסּוּרִים, אָסוּר אֲפִלּוּ בְּתִינוֹק שֶׁאֵינוֹ בַּר הָכְנָה עֲדַיִן וּכְמוֹ שֶׁנִּכְתֹּב לְקַמָּיהּ, (ח) וּמִכָּל מָקוֹם אֵשֶׁת כֹּהֵן מְעֻבֶּרֶת שֶׁקָּרְבוּ יָמֶיהָ לְלֶדֶת מֻתֶּרֶת לִכָּנֵס לְהַתְחִלָּה בְּאֹהֶל הַמֵּת, דְּאֵשׁ שֶׁנּוֹלְדָה לָנוּ שְׁנוֹדְאֵי תֵּלֵד שָׁם וָלָד וְשָׁמָּא יִהְיֶה זָכָר וְיִטְמָא שָׁם, אֲפִלּוּ הָכִי מֻתָּר, דִּסְפֵק סְפֵקָא הוּא שָׁמָּא יִהְיֶה נְקֵבָה וְשָׁמָּא יִהְיֶה נָפֵל: **(ד) אָסוּר.** (ט) לְכָל אָדָם (י) וַאֲפִלּוּ הַתִּינוֹק אֵינוֹ בַּר הָכְנָה כְּלָל, וְדָבָר זֶה הוּא אָסוּר מִן הַתּוֹרָה וְיִלְפְּנִין לָהּ מִדִּכְתִיב (ויקרא יא מב) בִּשְׁרָצִים 'לֹא תֹאכְלוּם' וּקְרָא יְתֵירָא הוּא, (יא) וְקִבְּלוּ חֲז"ל דְּרוֹצֶה לוֹמַר לֹא תַּאֲכִילוּם לְקַטַּנִּים, וְכֵן בָּדָם כְּתִיב (ויקרא יז יב) 'כָּל נֶפֶשׁ מִכֶּם לֹא תֹאכַל דָּם' וְקִבְּלוּ חֲז"ל דְּרוֹצֶה לוֹמַר לֹא תַּאֲכִיל לְקַטַּנִּים, וְכֵן בְּטֻמְאַת כֹּהֲנִים כְּתִיב (ויקרא כא א) 'אֱמֹר' 'וְאָמַרְתָּ' וְאָמְרוּ חֲז"ל אֱמֹר לַגְּדוֹלִים שֶׁיֹּאמְרוּ לַקְּטַנִּים. וְהִנֵּה מִשָּׁלֹשׁ מִצְוֹת אֵלּוּ (יב) אָנוּ לְמֵדִין לְכָל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, דְּכָל אִסּוּרֵי תּוֹרָה אָסוּר לְהַאֲכִילָם אוֹ לְצַוּוֹתָם שֶׁיַּעֲבְרוּ. וְלָכֵן אָסוּר לִתֵּן לְתִינוֹק דְּבַר מַאֲכָל שֶׁל אִסּוּר אֲפִלּוּ לִשְׂחֹק בּוֹ, שָׁמָּא יֹאכְלֶנּוּ דְּהָוֵי כְּמַאֲכִילוֹ בְּיָדַיִם [מְגֵן אַבְרָהָם (סק"ג)]: **(ה) אֲפִלּוּ וְכוּ'.** וְלוֹמַר לְאֵינוֹ יְהוּדִי שֶׁיִּתֵּן דָּבָר אִסּוּר לְתִינוֹק גַּם כֵּן אָסוּר, וּכְמוֹ בְּכָל אִסּוּרִין דַּאֲמִירָה לְעוֹבֵד גְּלוּלִים אָסוּר, וְכָל שֶׁכֵּן לוֹמַר לַתִּינוֹק בְּעַצְמוֹ

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (פ) **הֵיינוּ אֲפִלּוּ טֻמְאַת כֹּהֲנִים,** כֵּן הוּא מַסְקָנַת הָאַחֲרוֹנִים וּדְלֹא כְּבֵ"ח (ס"א): (ג) מְסַקְנַת אַחֲרוֹנִים: (ד) טַ"ז (סק"א) וּמְגֵן אַבְרָהָם (בהקדמה) וְטַ"ז (סק"א) עַיֵּן שָׁם: **(ל) וְכוּ'.** כֵּן הַפּוֹסְקִים: **(ה) כָּל** (ס"ב) וְשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: **(ו) אַחֲרוֹנִים.** וּמַאסּוּר וְהָתַּר (דין תמאה של כנעני סי' מח אות ח) לְכאוֹרָה מַשְׁמַע דְּאִם אֵינוֹ בַּר הָכְנָה אֲפִלּוּ לִיסְפֵּי לֵיהּ לֵיכָּא אִיסּוּרָא, וְתָמוּהַּ מְאֹד דְּמוֹכַח בְּהֵדְיָא בַּגְּמָרָא (יבמות קיד.) לְהַפּוֹךְ, וּכְבָר הִקְשָׁה עָלָיו בְּסֵפֶר חַיֵּי אָדָם (ח"א כלל סו ס"ג), וְכֵן הַמְּגֵן אַבְרָהָם (שם) לֹא הֶעְתִּיקוּ אֶלָּא

עון והדר - Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן שמג שדמ

* מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים, וְכֵן אָסוּר (ו) לְהַרְגִּילוֹ בְּחִלּוּל שַׁבָּת וּמוֹעֵד וַאֲפִלּוּ בִּדְבָרִים שֶׁהֵם מִשּׁוּם שְׁבוּת. הַגָּהּ: וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּכָל זֶה בְּקָטָן דְּלֹא הִגִּיעַ לְחִנּוּךְ, אֲבָל הַגִּיעַ לְחִנּוּךְ (ז) צְרִיכִים לְהַפְרִישׁוֹ (תוס׳ פרק כל כתבי (קכ״ג. ד״ה שמע מינה)). (ח) וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּלֹא שַׁיָּךְ חִנּוּךְ לְבֵית דִּין אֶלָּא לְאָב בִּלְבַד (בית יוסף (ד״ה כתב הרמב״ם)). וְקָטָן שֶׁהִכָּה אֶת אָבִיו אוֹ עָבַר שְׁאָר עֲבֵרוֹת בְּקָטְנוּתוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין צָרִיךְ תְּשׁוּבָה כְּשֶׁיִּגְדַּל, מִכָּל מָקוֹם (ט) טוֹב לוֹ שֶׁיְּקַבֵּל עַל עַצְמוֹ אֵיזֶה דָּבָר (ה) לִתְשׁוּבָה וּלְכַפָּרָה אַף עַל פִּי שֶׁעָבַר קֹדֶם שֶׁנַּעֲשָׂה בַּר עֹנְשִׁין (פסקי מהרא״י (תרומת הדשן) סימן ס״ב):

שדמ דִּין הַהוֹלֵךְ בַּמִּדְבָּר בְּשַׁבָּת וּבוֹ ב׳ סְעִיפִים:

א שַׁבָּת ס״ט (ע״ב) מֵימָרָא וּבְרַיְיתָא.
ב שָׁם מִמַּשְׁמָעוּת הַגְּמָרָא.

א (א) * [א]הַהוֹלֵךְ בַּמִּדְבָּר וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מָתַי הוּא שַׁבָּת, מוֹנֶה שִׁבְעָה יָמִים (ב) מִיּוֹם שֶׁנָּתַן אֶל לִבּוֹ שִׁכְחָתוֹ וּמְקַדֵּשׁ הַשְּׁבִיעִי (ג) בִּקְדוּשׁ וְהַבְדָּלָה. (ד) [ב]וְאִם יֵשׁ לוֹ (ה) מַמָּה לְהִתְפָּרְנֵס, (ו) אָסוּר לוֹ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה כְּלָל עַד שֶׁיְּכֻלָּה מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ, * וְאָז יַעֲשֶׂה מְלָאכָה בְּכָל יוֹם אֲפִלּוּ בַּיּוֹם שֶׁמְּקַדֵּשׁ בּוֹ

בַּאֵר הֵיטֵב

הַתִּינוֹק אֵינוֹ חוֹלֶה כָּל כָּךְ, יְשָׁאנוּ לַחוֹרֵשׁ וְלֹא יְכַנִּיס הַחֹמֶץ לַבַּיִת כְּלָל, וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּסִימָן ת״נ סָעִיף קָטָן י״א, וְעַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (שם): (ה) לְתִשׁוּבָה. קָטָן שֶׁגָּנַב אוֹ שֶׁהִזִּיק רָאוּי לְהַכּוֹתוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יַרְגִּיל בָּהּ, אֲבָל אֵין צָרִיךְ לְשַׁלֵּם אִם אֵין הַגְּנֵבָה בָּעַיִן. בַּ״ח (ס״א), וְעַיֵּן ט״ז (סק״ב) וּבְסָפֶר חֲסִידִים סִימָן תרצ״ב:

בְּאוּר הֲלָכָה

א * מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים וְכֵן וְכוּ׳. וְדַעַת הָרַשְׁב״א (קכא. ד״ה שמעת מינה) וְהָרַ״ן (מה: ד״ה מתני׳ נכרי) דְּאִם הַתִּינוֹק צָרִיךְ לְכָךְ, [ב]מֻתָּר אֲפִלּוּ לְסָפוֹת לוֹ בְּיָדַיִם דְּבָר שֶׁהוּא אִסּוּר מִדְּרַבָּנָן, אַךְ הַמַּחֲבֹר סָתַם לְדִינָא כִּדְעַת הַחוֹלְקִים עֲלֵיהֶם וְאוֹסְרִים בְּכָל גַּוְנֵי. וְכָתַב בְּתְשׁוּבַת רַבֵּנוּ עֲקִיבָא אִיגֶר (מהדורא קמא סר׳ טו) עַל דְּבַר טְלָטוּל הַסְּפָרִים לְבֵית הַכְּנֶסֶת בְּמָקוֹם שְׁאֵין עֵרוּב עַל יְדֵי תִּינוֹק אִי יֵשׁ לְסָמֹךְ בָּזֶה עַל הָרַשְׁב״א דְּאִסּוּר דְּרַבָּנָן סְפִינַן לֵיהּ בְּיָדַיִם, וְהַשִּׁיב דָּזֶה אֵינוֹ, דְּהָא הָרַ״ן כָּתַב בְּפֶרֶק כָּל כְּתְבֵי לְהַדְיָא [ג]דְּאַף לְהָרַשְׁב״א סְפִינַן לֵיהּ רַק לְצָרְכּוֹ וְלֹא לְצָרְכֵנוּ, וְאַדְרַבָּה מְחִינַן בְּיָדֵיהּ. וְיֵשׁ תַּקָּנָה לְתֵת לְהַתִּינוֹק חֹמֶשׁ וְסִדּוּר שִׁישָּׁא לְבֵית הַכְּנֶסֶת לִצְרָךְ עַצְמוֹ לְהִתְפַּלֵּל וְלִשְׁמֹעַ קְרִיאַת הַתּוֹרָה, וּמִמֵּילָא יִצְטָרֵךְ הַגָּדוֹל עִמּוֹ לְהִתְפַּלֵּל יַחַד:

א * הַהוֹלֵךְ בַּמִּדְבָּר וְכוּ׳. וְהוּא הַדִּין אִם שָׁכַח בְּאֵיזֶה חֹדֶשׁ עוֹמֶד, אוֹ מִנַּיִן הַיָּמִים שֶׁל חֹדֶשׁ בְּנִיסָן סִיוָן תִּשְׁרֵי, וְיֵצֵר זֶה בְּיָמִים שְׁאֵין הַלְּבָנָה נִרְאֵית וְכַדּוֹמֶה, דָּזֶה גַּם כֵּן אִי אֶפְשָׁר לֵידַע וּלְהַכִּיר הַיָּמִים טוֹבִים וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מָתַי חֹל הַמּוֹעֲדוֹת, צָרִיךְ לִנְהֹג מִסָּפֵק בְּקֹדֶשׁ עַד שֶׁיֵּדַע שֶׁיִּצְאוּ הַיָּמִים טוֹבִים [פְּרִי מְגַדִּים בְּמִשְׁבְּצוֹת זָהָב (סק״א)]:

* וְאָז יַעֲשֶׂה מְלָאכָה וְכוּ׳. כָּתַב בְּתוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק״ד) דְּאִם יָכוֹל לְהִתְעַנּוֹת יוֹם אֶחָד בְּלִי סַכָּנָה, אָסוּר לוֹ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּאוֹתוֹ יוֹם דְּאֵין צָרִיךְ כְּאֵן פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ, וְעַיֵּן בְּסִפְרֵי בִּגְדֵי יֶשַׁע שֶׁחוֹלֵק עָלָיו וְסוֹבֵר דְּאֵין צָרִיךְ לְסַגֵּף עַצְמוֹ בְּתַעֲנִית, כְּדִי דְּקִיָּמָא לָן דְּאֵין מְצַוִּין לְהַפְרִישׁוֹ, בְּשֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְחִנּוּךְ. וְעַיֵּן בְּחַיֵּי אָדָם (ח״א כלל סו ס״ח) שֶׁדַּעְתּוֹ [א]דִּלְעִנְיַן אִסּוּרָא דְּאוֹרַיְיתָא יֵשׁ לְהַחְמִיר כְּדַעָה זוֹ, וְעַל כֵּן אִם הָעוֹבֵד גְּלוּלִים רוֹצֶה לְהַאֲכִיל לְקָטָן יִשְׂרָאֵל שֶׁהַגִּיעַ לְחִנּוּךְ הֲרֵי שֶׁאָסוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא, מִכָּל מָקוֹם גַּם עַל אֲחֵרִים לְמַחוֹת בְּיָדוֹ, אֲבָל בְּדָבָר שֶׁאִסּוּרוֹ מִדְּרַבָּנָן אֵין מֻתָּר כָּאָמוּר: (ח) וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּלֹא שַׁיָּךְ וְכוּ׳. לָאו דַּעָה חֲדָשָׁה הִיא אֶלָּא דַּעַת הַמְחַבֵּר לְעֵיל: (ט) טוֹב וְכוּ׳. קָטָן שֶׁגָּנַב אוֹ שֶׁהִזִּיק (טז) רָאוּי לְבֵית דִּין לְהַכּוֹתוֹ שֶׁלֹּא יַרְגִּיל בָּהּ [וְכֵן (יז) חֲבָלָה וּבִיּוּשׁ וְכָל דְּבָרִים שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, בֵּית דִּין מְצַוִּין לְהַפְרִישׁוֹ שֶׁלֹּא יֵאָרַע תַּקָּלָה עַל יָדוֹ], אֲבָל אֵין צָרִיךְ לְשַׁלֵּם אִם אֵין הַגְּנֵבָה בָּעַיִן. וְכָל זֶה מְדִינָא אֲבָל לְפָנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין, בֵּין שֶׁחָבַל בּוֹ בְּגוּפוֹ (יח) אוֹ שֶׁהִזִּיק לוֹ בְּמָמוֹנוֹ צָרִיךְ לְשַׁלֵּם לוֹ [טַ״ז (סק״ב) וְחַיֵּי אָדָם (שם ס״ה) וְכֵן מַשְׁמַע מַהֲגָ״א]:

א (א) **הַהוֹלֵךְ בַּמִּדְבָּר.** וְהוּא הַדִּין אִם נִשְׁכַּח בֵּין הָעוֹבְדֵי גְּלוּלִים וְנִשְׁכַּח יוֹם שַׁבָּת מִמָּנּוּ [יְרוּשַׁלְמִי (פ״ז ה״א)], אַף לְפָעָמִים בָּזֶה יָכוֹל לְבָרֵר מֵחֲשְׁבּוֹנוֹתָם בְּאֵיזֶה יוֹם חָל שַׁבָּת שֶׁלָּנוּ: (ב) **מִיּוֹם שֶׁנָּתַן וְכוּ׳.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר מִיּוֹם שֶׁנָּפַל בְּלִבּוֹ הַסָּפֵק מָתַי הוּא שַׁבָּת, (ג) וְאוֹתוֹ הַיּוֹם גּוּפָא הוּא יוֹם רִאשׁוֹן לִמְנִין שֵׁשֶׁת יְמֵי הַחֹל: (ג) **בִּקְדוּשׁ וְהַבְדָּלָה.** דְּהֵיינוּ שֶׁעוֹשֶׂה קִדּוּשׁ עַל הַפַּת וְתַיֵּיִן כַּדִּין. וְתִקְּנוּ חֲכָמִים זֶה (ג) לְזָכְרוֹן שֶׁלֹּא תִּשְׁתַּכַּח תּוֹרַת שַׁבָּת מִמֶּנּוּ. וְאִם אֵין לוֹ, יְקַדֵּשׁ עַל יְדֵי הַתְּפִלָּה, דְּהָא הַתְּפִלָּה הוּא מִתְפַּלֵּל שֶׁל שַׁבָּת בְּיוֹם זֶה כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (מש״ז סק״א), וְיוֹצֵא בָּזֶה מִדְּאוֹרַיְיתָא אֲפִלּוּ אִם הַיּוֹם הוּא בֶּאֱמֶת שַׁבָּת כַּמְבֹאָר לְעֵיל בְּסִימָן רע״א בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ב) עַיֵּן שָׁם. וְגַם יַבְדִּיל בַּתְּפִלָּה שֶׁאוֹמַר אַתָּה חוֹנַנְתָּנוּ, (ג) וְיוֹצֵא בָּזֶה עַל פִּי הַדְּחָק מִצְוַת הַבְדָּלָה: (ד) **וְאִם יֵשׁ לוֹ וְכוּ׳.** הַיְינוּ אֲפִלּוּ אֵין לוֹ (ד) כִּי אִם לֶחֶם בְּעַלְמָא, שׁוּב אָסוּר לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה אֲצֶל בְּנֵי הַשַּׁיָּרָא לְהִשְׁתַּכֵּר בִּשְׂכִיל תַּבְשִׁיל, דַּהֲלֹא אֵין כְּאן פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ: (ה) **מַמָּה לְהִתְפָּרְנֵס.** דְּהַיְינוּ מִכַּסְפּוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ, אוֹ שֶׁיּוּכַל לְמָכֹר אֵיזֶה חֵפֶץ (ה) אוֹ שֶׁיּוּכַל לְהַשִּׂיג בְּהַקָּפָה מִבְּנֵי הַשַּׁיָּרָא עַד שֶׁיַּגִּיעַ לִמְקוֹם יְשׁוּב אוֹ בְּמַתָּנָה מֵאֲצָלָם: (ו) **אָסוּר לוֹ.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר אֲפִלּוּ בְּכָל שֵׁשֶׁת הַיָּמִים דְּהָא כָּל יוֹם הוּא סָפֵק שַׁבָּת, וְאַף עַל גַּב

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(יג) גְּמָרָא (יבמות קיג:): (יד) חַיֵּי אָדָם (ח״א כלל סו ס״ג) וְכֵן מוֹכֵחַ מֻרְבָּנוּ יְרוּחָם (נתיב א חלק א) עַיֵּן שָׁם: (טו) כֵּן הוּא לְשׁוֹן חַיֵּי אָדָם (שם ס״ח), **וּבְאֻמָּת עַל הָאָב מַטָּה לְהַפְרִישׁוֹ מֵאִיסּוּרָא אֲפִלּוּ בְּמִלְּתָא דְּרַבָּנָן מְשֻׁהוּא בַּר הֲבָנָה** וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּעַצְמוֹ (בכ״ג) [בס״ג] עַיֵּן שָׁם, וְהַאי דְּנָקֵט מְשֻׁהוּ מִשּׁוּם מִלְּתָא דְּרִשְׁא נָקֵטִיהּ: (טז) אַחֲרוֹנִים: (יז) פְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״ד): (יח) **אֲפִלּוּ הַהֶזֵּק הֵיהּ רַק בְּעִנְיַן גַּרְמֵי** בְּעַלְמָא. כֵּן מִשְׁמַע מֵהַטַּ״ז (סק״ב) וְהַגְּרַ״א:

א (ג) בַּ״ח (ס״א): (ד) דְּשׁ״י (סט: ד״ה בקדושתא) וְרַ״ן (לא. ד״ה גמ׳), וְכֵן נִרְאֶה לְתָרֵץ הָאֵיךְ הִתִּירוּ לוֹ לִבְרֹךְ בִּרְכַּת קִדּוּשׁ וַהֲלֹא עַל כָּל פָּנִים מִידֵי סְפֵקָא לֹא נָפְקָא וְעַל זֶה פֵּרֵשׁ לְזִכָּרוֹן וְכוּ׳: (ג) בְּרָכוֹת ל״ג: (ד) טַ״ז (סק״א): (ה) פָּשׁוּט, דְּכָל טַצְדְּקֵי דְּאִית לֵיהּ שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לְחַלֵּל שַׁבָּתוֹת וְכֵן לַעֲבֹר שְׁאָר עֲבֵרוֹת מְחֻיָּב לַעֲשׂוֹת:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבְשו״ע הָרַב (סעיפים א-ב) אֵינוֹ מְחֻלָּק בֵּין קָטָן שֶׁהִגִּיעַ לְחִנּוּךְ לְקָטָן שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְחִנּוּךְ, וּמ״ל שֶׁאַף בְּאִסּוּר דְּאוֹרַיְיתָא אֵין ב״ד מְצֻוִּים לְהַפְרִישׁוֹ. **ב]** וְכֵן בְּשו״ע הָרַב (ס״ו): וְיֵשׁ לְסָמוֹךְ עַל דְּבָרֵיהֶם לְהָקֵל בְּדִבְרֵי סוֹפְרִים אִם הוּא צָרִיךְ לְכָךְ וְאֵין שָׁם נִכְרִי לְהַאֲכִילוֹ עַל יָדוֹ. **ג]** וּבְשו״ע הָרַב (שם) כָּתַב: וְאַף אִם אֵין הַתִּינוֹק צָרִיךְ לְכָךְ אֶלָּא שֶׁהַגְּדוֹל צָרִיךְ לְכָךְ שֶׁיַּעֲשֶׂה לוֹ תִּינוֹק אוֹ שֶׁהִזִּיק רָאוּי לְהַכּוֹתוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יַרְגִּיל בָּהּ, אֲבָל אֵין צָרִיךְ לְשַׁלֵּם אִם אֵין הַגְּנֵבָה בָּעַיִן. אֵיזֶה דָּבָר הָאָסוּר מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים אֵין אִיסּוּר לְפִי סְבָרָא זוֹ לִיתְּנוֹ לוֹ שֶׁיַּעֲשֶׂהוּ לוֹ אֶלָּא כְּשֶׁנּוֹתְנוֹ לוֹ בְּקִבְיעוּת תַּדִּיר, שֶׁיֵּשׁ לַחוּשׁ שֶׁמָּא יִתְרַגֵּל הַתִּינוֹק וְיִסְרַב בְּעֵת שֶׁיִּרְצֶה לְהַפְרִישׁוֹ. וְכֵן בְּשו״ע הָרַב (ס״ו): וְיֵשׁ לְסָמוֹךְ עַל דְּבָרֵיהֶם לְהָקֵל בְּדִבְרֵי סוֹפְרִים אִם הוּא צָרִיךְ לְכָךְ וְאֵין שָׁם נָכְרִי לְהַאֲכִילוֹ עַל יָדוֹ. **ג]** וּבְשו״ע הָרַב (שם) כָּתַב: וְאַף אִם אֵין הַתִּינוֹק צָרִיךְ לְכָךְ אֶלָּא שֶׁהַגְּדוֹל צָרִיךְ לְכָךְ שֶׁיַּעֲשֶׂה לוֹ תִּינוֹק

עוֹן וְהֶדֶר - Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah